

1. Saatekirje

Tampereen alueen ihmistieteiden eettiselle toimikunnalle

Tutkimuksen nimi: Viidesluokkalaisten lasten digitaalisen pelaamisen yhteys terveyteen

Pyydämme toimikunnalta lausuntoa tutkimuksen eettisyydestä, koska

- 1) tutkimuksen kohteena ovat alakoulun viidesluokkalaiset lapset
- 2) tutkimus pyritään toteuttamaan osana koulun normaalia työtä ilman tunnistetietojen keräämistä, jolloin tutkimuksesta tiedottaminen lasten vanhemmille ei ole välttämätöntä ja
- 3) suunnitellut tieteellisten artikkelien julkaisutahot edellyttävät todennäköisesti eettistä ennakoarviointia.

Tutkimuksesta vastaavat henkilöt

Riina Viitala
Tutkimuksesta vastaava tutkija
Tampereen yliopisto
Terveystieteiden yksikkö
riina.viitala@uta.fi
040 527 8074

Anne Konu
Dosentti, FT, työn ohjaaja
Tampereen yliopisto
Terveystieteiden yksikkö
PL 33014 Tampere
anne.konu@uta.fi

Paikka ja aika

Paikka ja aika

Riina Viitala

Anne Konu

2. Tutkimussuunnitelma ja sen tiivistelmä

TUTKIMUSSUUNNITELMAN TIIVISTELMÄ

Kansainväliset tutkimukset osoittavat, että digitaalisella pelaamisella on sekä positiivisia että negatiivisia yhteyksiä lasten ja nuorten terveyteen ja hyvinvointiin. Lasten pelaamisen yleistyttyä tarvitaan väestötasoista tietoa pelaamisen määrän ja ongelmallisen pelaamisen yhteyksistä jo alakouluikäisten lasten terveyteen ja hyvinvointiin.

Tutkimuksen ensimmäinen osatyö on pro gradu, jonka tavoitteena on selvittää, onko viidesluokkalaisten lasten pelaamisen määrällä ja pelihäiriöllä yhteyttä heidän koettuun terveyteensä tai terveyteen liittyvään elämänlaatuunsa. Jatkotutkimuksen kohteena on tutkia pelaamisen määrän ja pelihäiriön yhteyksiä lasten pelaamisen valvontaan, harrastuksiin, elintapoihin, koulumenestykseen ja vapaa-ajanviettopoihin.

Tutkimus on poikkileikkaustutkimus alakoulun viidesluokkalaisista lapsista. Aineisto kerätään e-lomakkeen avulla. Kysymykset sisältävät strukturoitujen kysymysten lisäksi muutaman avoimen kysymyksen. Tutkimusaineisto kerätään yksinkertaisella satunnaisotannalla ja analysoidaan sekä määrällisen että laadullisen analyysin avulla.

Tutkimus tuottaa väestötasoista tietoa lasten pelaamisen määrästä ja pelihäiriön vallitsevuudesta viidesluokkalaisilla alakoululaisilla. Tutkimus lisää tietoa erityisesti pelaamisen yhteydestä lasten terveyteen ja terveyteen liittyvään elämänlaatuun. Jatkotutkimuskohteet tarkentavat kuvaa siitä, millä muilla tavoilla pelaaminen kytkeytyy lasten arkeen. Tutkimustulokset lisäävät vanhempien, kasvattajien ja muiden lasten hyvinvointia edistävien tahojen tietoa lasten pelaamisen tavoista, jolloin heitä voidaan ohjata entistä terveellisempään pelaamiseen.

3. Arviointi tutkimuksen eettisyydestä

Tutkimuksen kohteena ovat alakoulun viidesluokkalaiset lapset, joten tutkimus kohdistuu alaikäisiin alle 15-vuotiaisiin lapsiin. Lasten tunnistetietoja ei kerätä tai tallenneta missään tutkimuksen vaiheessa, joten tutkimus voidaan toteuttaa ilman huoltajien erillistä suostumusta tai informointia. Kuitenkin ennen e-lomakkeen täyttämistä lapsille kerrotaan, että tutkimukseen osallistuminen on heille vapaaehtoista ja he voivat keskeyttää sen halutessaan.

Tutkimus pyritään toteuttamaan osana koulun normaalia työtä, jolloin tutkimuseettisen toimikunnan lausunto tuo varmuutta koulun henkilökunnalle toteuttaa tutkimus edellä mainitulla tavalla. Tutkimuskysymykset on esitestauksen avulla suunniteltu lapsen ikätasolle sopiviksi ja mahdollisimman selkeiksi. Kysymykset erityisesti lasten pelaamisesta, terveydestä tai terveyteen liittyvästä elämänlaadusta ovat tutkijoiden näkemyksen mukaan luonteeltaan sellaisia, että ne eivät aiheuta haittaa koululaisille.

Tutkimusaineiston hankinta koskee Pro gradun lisäksi myös jatkotutkimusta (väitöskirja) ja suunnitellut tieteellisten artikkelien julkaisutahot edellyttävät todennäköisesti eettisen toimikunnan ennakoarviointia.

TAMPEREEN YLIOPISTO
Tampereen alueen Ihmistieteiden
eettinen toimikunta

TtM-opiskelija Riina Viitala ja dosentti Anne Konu, yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö)

Lausunto 31/2013 liittyen lausuntopyyntöön 21/2013:
”Viidesluokkalaisten lasten digitaalisen pelaamisen yhteys terveyteen” (TtM-opiskelija Riina Viitala ja dosentti Anne Konu, terveystieteiden yksikkö)

Päätös: Lausuntopyyntö/tutkimussuunnitelma on kokonaisuudessaan eettisen arvioinnin kannalta ongelmallinen. Tutkimussuunnitelman eettinen pohdinta on puutteellista ja lisäksi toimikunnan käsityksen mukaan tutkimussuunnitelmassa on myös muita seikkoja, joihin edellytetään kiinnitettävän huomiota:

- Tiedotteet tulisi lähettää erikseen vanhemmille, oppilaille ja opettajille, tiedotteissa tulisi mainita kysymysten laadusta, sillä osa kysymyksistä on jossain määrin arkaluonteisia, joten ne voivat aiheuttaa henkistä ahdistusta. Suostumus tulee siis pyytää myös vanhemmilta, sillä kyseessä on alle 15-vuotiaita tutkittavia. Lisäksi on syytä huolehtia siitä, että lapset voivat vastata kysymyksiin itsenäisesti.

Toimikunta edellyttää, että toimikunnalle lähetetään uusi lausuntopyyntö, jossa edellä mainittuihin seikkoihin on kiinnitetty huomiota, sillä toimikunta ei tässä vaiheessa voi antaa puoltavaa lausuntoa. Lausuntopyyntö pyydetään lähettämään dosentti Anne Konun nimissä, sillä hänet voidaan katsoa vastuulliseksi tutkijaksi.

Tampereella 17.12. 2013

Merk.
Puheenjohtaja Markku Ojanen

Heikki Eilo
Sihteeri